

Institute of Development & Education for Africa, Inc.

1199 Whitney Ave Suite 523 Hamden, Ct 06517 Tel: 203-789-1990 or 203-747-2763
webmaster@africanidea.org

January 4 2019

ነሐሴ ፪ ፪ሺ፩

እንረስ ካላችሁ ተስማምተን እንረስ፤ አይሆንም ካላችሁ ተዉት ዳዋ ይልበስ We Must Live Together as Brothers or Perish Together as Fools (MLK)

ገላውዴዎስ አርአያ ዶ/ር

Ghelawdewos Araia, PhD

ለዚህ መጣጥፍ አርእስት ይሆን ዘንድ የተጠቀምኩበት በእውቀቱ ስዩም ከደረሰው ከአሜን ባሻገር ከሚል መጽሐፍ የተዋሰኑት ነው። ርእሷ ነገሩን በይበልጥ ለማጠንከር ደግሞ “We must live together as brothers or perish together as fools” የሚለውን የማርቲን ሉተር ኪንግ ብልህ ጥቅስ አክሌቦታለሁ። ሁለቱ የሚደጋገፉ ሐሳቦች ሆነው አሁን በኢትዮጵያ የተከሰተውን አስፈሪና አሳሳቢ ቀውስ መፍትሄ ይገኝለት ዘንድ በመጠኑም ቢሆን ለሰላም፣ ለእርጋታና፣ ለብልጽግና አስተዋጽኦ ለማድረግም ጭምር ነው።

ለበርካታ ዓመታት ስለ ኢትዮጵያ አንድነት ስጽፍ፣ ስተርክ፣ ሳንዥብና፣ ስዘግብ ቆይቻለሁ። ነገር ግን እኔ ወይም ሌሎች አገር ወዳድ ኢትዮጵያውያን እንደፈለግነውና እንደተመነኘው ባገር ፍቅር የተመሠረተ ውህደት ሳይሆን፣ አገራችን ኢትዮጵያ የምትበጠብጥበት ሁኔታ ነው የተፈጠረው፤ ይህ አስፈሪና አሳሳቢ ክስተት ግን ዝም ብሎ ባንዳፍታ ከፊታችን የተደቀነ ሳይሆን ለዓመታት ሲቆለል ቆይቶ አሁን እንደ እሳተ ጎመራ የፈነዳ ጉዳይ ነው። እኔ በበኩሌ የመበጣበጡና የመበጣጠሱ ነገር ቀደም ብዬ አይቼው ነበር፤ የዛሬ ፪፬ ዓመት Ethiopia: The Political Economy of Transition በተሰኘው መጽሐፍ ውስጥ “የብሔርና ብሔረሰቦች መብትና ነጻነት በክልል መስተዳድሮች መተግበሩ መልካም ሆኖ፣ ክልሎቹን በቋንቋ እና ጎሳ መወሰናቸው ግን የኋላ ኋላ የብሔር ንቃተ ኅሊና ጎልምሶ ኢትዮጵያዊ የሚለውን የጋራ ማንነት ይሸረሸርና ኢትዮጵያውያን ባልገመቱትና ባልጠበቁት ውጥንቅጥ ውስጥ ሊዘፈቁ ይችላሉ” ብዬ ነበር። ያው ያልኩትን ነገር ተከሰተ፤ አብዝሃ ሕዝቡ በጎጥና በክልል ታጠረ፤ የኢትዮጵያ አንድነት ደግሞ ተፍረከረ።

ኢትዮጵያ በብዙ ረገድ ከሌሎች አገሮች የተለየች ብትሆንም ቅሉ ከሁሉም በላይ ግን አይደለችም። እርግጥ ነው በአፍሪቃ ነፃነቷን ጠብቃ የቆየች ብቸኛ ሃገር ናት (ዕድሜ ለአርብኞቹ ቅድመ አያቶቻችን)፤ የሰው ዘር መገኛ ናት፤ የግሪኩ ፈለስፋ ሆመር (800 ከክርስቶስ በፊት) ኢትዮጵያን “መላእክት የሚያርፉባት አገር ናት” ይላታል፤ ሌላው የግሪክ ተራኪ ዲዮድሮስ ሲስለስ (90-30 ከክርስቶስ በፊት) የተባለ ደግሞ “ኢትዮጵያን ለማጥቃት የሚቃጠሉና የሚነሱ ኃይሎች ብዙ ናቸው፤ ከነሱ ግን አንድ እንኳን የሚሳካለት አይኖርም” ይላል። በትላልቅ የኃይማኖት ቅዱሳን መግለጫት ከማንኛውም አገር በይበልጥ የምትጠራ ኢትዮጵያ ናት፤ እኛም በአስራሰባተኛው ክፍለዘመን የአትላንቲክ ውቅያኖስ የኢትዮጵያ ውቅያኖስ ተብሎ ይጠራ ነበር፤ አሁን ባለንበት ዘመን ደግሞ ኢትዮጵያ የአፍሪቃ መናኸር ሆናለች፤ አዲስ አበባ ደግሞ የኢትዮጵያ ዋና ከተማ፤ የአፍሪቃ መዲና ከመሆኗ ባሻገር የዓለም ዲፕሎማሲና ኢንቨስትመንት መዳረሻ ሆናለች።

ታዲያ እንዲህ ያለ ታላቅ ስም ያላት፤ ገናና፣ የምታኮራ አገር እያለችን እንድትተራመስና እንድትታመስ መፍቀዳችን በታሪክ ዘንድ አያስወቅስንም? በታሪክ ተወቃሾች የሚሆኑ የሕብረተሰባችን ክፍሎች የመንግሥት ባለሥልጣናት፣ ምሁራን፣ ልሂቃን እና የሃይማኖት መሪዎች ናቸው። ሐቁን እንናገር ከተባለ ግን ሰላምና እርጋታ በኢትዮጵያ እንድያንሰራራ ከፍተኛ ጥረት

ያደረጉት የሃይማኖት አባቶች ናቸው፤ በዚህ ረገድ የኢትዮጵያ የሃይማኖት ካውንስል ተቋም ከፍተኛ ሚና ስለተጫወተ ምስጋና ይገባዋል። ባለሥልጣናት ምሁራንና ልሂቃን ግን፤ በጣት የሚቆጠሩ ካልሆኑ በስተቀረ፡ በኢትዮጵያ ሰላም ለማስፈን ጥረት ከማድረግ ይልቅ፡ ጸጥታውን በማደፍረስ የተጫወቱት ሚና ይመዝናል። በእንቅርት ላይ ጀሮ ደግፍ እንዲሉ ደግሞ አንዳንድ ሊሂቃን የጠባብ ብሔርተኛነት ፖለቲካ ርዕዮተ ዓለም በማንገብና በማራመድ የኢትዮጵያን አንድነት እንዲንኮታኮት ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል። ወንጀለኞች ናቸው፤ አገራቸውን ከድተው ከፀረ ኢትዮጵያ የባዕድ ኃይሎች ጋር ተሰልፈዋል። አርበኞቹ ቅድመ አያቶቻችን እንዲህ ያለ ክህደት ሲፈፀምባቸው ነበር “ኢትዮጵያ ሆይ ሞት ወይ ተላላ፤ የሞተልሽ ቀርቶ የገደለሽ በላ” ብለው ያለቀሱት።

እኔ በበኩሌ የከሃድያኑ ሽርጉድ ቀደም ብዬ አይቼው ስለነበር የዛሬ ስድስት ዓመት “ኢትዮጵያን አትረብጁት” በሚል ርዕስ ግጥም ለአንባቢያን አቅርቤ ነበር። ግጥሙ፡ በመጠኑም ቢሆን አሁን ለገጠመን ችግር አግባቢነት ስላለው ወይም ያለውን ነባራዊ ሁኔታ ያንፀባርቃል የሚል እምነት ስላለኝ ላላነበቡት እንድያነቡት፤ ላነበቡት ደግሞ ደግመው እንዲፈትሹት እጋብዛቸዋለሁ፡- [www.africanidea.org/Do Not Disturb Ethiopia.pdf](http://www.africanidea.org/Do_Not_Disturb_Ethiopia.pdf) ነገር ግን ኢትዮጵያ በረዥሙ ታሪኳ ለበርካታ ፈተናዎች ተጋልጣ ከበርካታ መዓት የወጣች አገር ስለሆነች፤ አሁንም ቢሆን ድዮደረስ ሲሰለስ እንደተነበየው ጠላቶቿ ይቸነፉ እንደሆነ እንጂ አያቸንፏትም።

ኢትዮጵያ አትቸነፍም ማለት ግን አትጎሳቆልም፡ አትታመምም፡ ግዝያዊ ምስቅልቅል አይደርስባትም ማለት አይደለም። ብዙ ችግሮች ልያጋጥሟት ይችላሉ፤ አጋጥሟታልም። ምናልባት ኢትዮጵያ የማይጋጥማት ነገር ቢኖር ሞት ብቻ ነው፤ እኛ ልጆቿ እንሞታለን፡ እናልፋለን። ኢትዮጵያ ግን ልዩ ባህርይና ታሪካዊ ኃላፊነት ስላለባት ትዘልቃለች፤ ለዚህም ነው “ኢትዮጵያ ለዘልዓለም ትኑር” የምንለው። አገራችን ኢትዮጵያ የተሸከመችው ግዙፍ ታሪካዊ ግዳጅ በአንድ “ተንችቻለሁ እንጂ አልሞትኩም” የሚል ርዕስ ያዘለ መጣጥፌ ርትዓዊ በሆነ መንገድና ዘርዘር ባለ መልኩ ጠቅሼዋለሁ፤ በዚህ መያያዣ ይመልከቱት፡- www.africanidea.org/sleepy but not dead.pdf

ታሪካዊ ሐላፊነት ግን ዝም ብሎ እንደዚህ ለአገር፡ ለቡድን፡ ለግለሰቦች፡ ወይም ለመንግስት ባለስልጣናት የሚተው ጉዳይ አይደለም፤ የሁሉም ኢትዮጵያዊ ኃላፊነት ነው። ይኸንን አስመልክቶ ደግሞ የዛሬ አስራ አራት ዓመት “ለኢትዮጵያ የሚበጅ የፖለቲካ ስትራቴጂ መቀየስ የሁላችን ታሪካዊ ኃላፊነት ነው” በሚል ርዕስ ጽሑፍ አበርክቼ ነበር። በጥናትና ምርምር ለምትገኙ ወገኖች ሁሉ በዚህ መያያዣ ተመልከቱት፡- www.africanidea.org/doc5.pdf

አሁን ለገጠመን ችግር መፍትሔ ለማበጀት ደግሞ የሁላችን ኃላፊነት መሆኑን መዘንጋት የለብንም፤ ግዙፍና ውስብስብ ያለ ችግር ነውና የገጠመን፡ ግዙፍና ተመጣጣኝ መፍትሔ ማቅረብ ይኖርብናል፤ አለዛ አገራችንን ወደ ከፋ መበታተን እናስገባና በዓለም ዙርያ መሳቅያ መሳለቅያ እንሆናለን። ለዚህም ነው አበው “እንረስ ካላችሁ ተስማምተን እንረስ፤ አይሆንም ካላችሁ ግን ተወት ዳባ ይልበስ” ያሉት፤ ምርጫው የኛ ነው፤ ወይ ተስማምተን እናርሳለን ወይም ደግሞ እርሻው ዳዋ እንዲለብስ እናረገዋለን። በሌላ አነጋገር፡ ማርቲን ሉተር ኪንግ እንዳለው ወይ “እንደ ወንድማማች አብረን እንኖራለን ወይም ደግሞ እንደ ጅሎች እንተላለቃለን”፤ ያለችን አንድ አገር አጥፍተን ወደ አስከፊ ክስተት እንገባለን ማለት ነው።

መፍትሔው ምንድነው? አሁን ኢትዮጵያ ከገባችበት የመተላለቅ ማጥ ውስጥ እንዴት መውጣት ትችላለች? መፍትሄዎቹ ከሞላ ጎደል፤ ለመንደርደርያ ያህል የሚከተሉት ናቸው ብዬ አስባለሁ፡-

፩) የኢትዮጵያ የሃይማኖት ካውንስል ተቋም፡ ሽማግሌዎች እና የኢትዮጵያ ሴቶች የሰላም እንቅስቃሴ አሁን የያዙትን መልካም የሰላም ተልዕኮና አላማ በጦፊ መልኩ መቀጠል አለባቸው።

፪) በዶ/ር አብይ የሚመራውን መንግሥት ተቀዳሚ ሐላፊነቱን በመወጣት፣ ማለትም የፈደራል ፖሊስና የመከላከያ ሠራዊት በየኬላውና በየመንደሩ በማሰማራት 'ኢትዮጵያን የሚረብጧት' ኃይሎች መንጥሮ ማውጣት አለበት። መንግሥቱ ይኸንን ግዳጅ በሚተገብርበት ወቅት ግን ሽልኩው የገቡ ወዳጅ መሳይ ጠላት ሊኖሩ ስለሚችሉና እድሉን ተጠቅመው መፈንቅለ መንግሥት ማድረግ ስለሚችሉ ከውዲሁ እንደ ቆቅ ነገሮችን ማሰላሰል ያስፈልጋል።

፫) መንግሥት ሰላምና እርጋታ ባገሪቷ እንዲሰፍን ከማድረጉም ባሻገር፣ የተጀመሩትን ትላልቅ የልማት ተቋማትና እቅዶች መሰናክል ሳይገጥማቸው መቀጠል አለባቸው፤ መንግሥት የተዘገጉትን አውራ ጎዳናዎችን፣ ኃይል ተጠቅሞም ቢሆን፣ መክፈት አለበት። መንገዶቹ ከተዘገጉ ወዲህ ገበሬው ምርቱን ወደ ገበያ ማቅረብ አልቻለም፤ ነጋዴው በንግድ መሰማራት አልቻለም፤ ሕዝቡም ባጠቃላይ በየጎጡ እንዲታሰር ሆኗል። አሁን ያለው የኑሮ ውድነትና የዋጋ ግሽበት ከዚህ አውራ ጎዳናዎች መቆራረጥ ጋር የተቆራኘ ነው። የአንድ ሰው ደም ሥር ከተዘጋ ሕይወት አይኖረውም፤ የአንድ አገር የመሠረተ ልማት ተቋማት ከተዘገጉ ደግሞ ኢኮኖሚው (የምጣኔ ሃብት አውታሮች) ይንኮታኮታል።

፬) ጠቅላይ ሚኒስትሩና የሚንስትሮች ምክር ቤት የሰፊው ሕዝብ አመኔታ ያገኙ ዘንድ በይፋና በግልጽ ሰላምና እርጋታ እንደሚያመጡ እና የህዝቡና ያገሪቷን አንድነት እንደሚጠብቁ ለሕዝቡ በተደጋጋሚ መግለጫ መስጠት አለባቸው።

፭) መንግሥት ብቻውን ያገር ጉዳይ መሸከምና መወጣት ስለማይችል ተራማጅ ምሁራንና ሞያተኞች ምልአተ ሕዝቡን በተደራጁ የውይይት መድረኮች አማካኝነት ማስተማርና መቀስቀስ፤ በተጨማሪም አንድነቱን እንዲጠብቅ ማድረግ አለባቸው። በዚህ ረገድ ዩኒቨርሲቲዎችና የብዙሃን መገናኛዎች የምሁራኑ ጅምር ስኬታማ ይሆን ዘንድ ማስተጋባት አለባቸው።

፮) እያንዳንዱ ኢትዮጵያዊ ዜጋ፣ ማለትም ከዛላምበሳ እስከ ሞያሌ፣ ከመተከል እስከ ጅቡቲ ጠረፍ፣ ከመተማ እስከ ሱማሌ (በርበራ) ጠረፍ ያለውን ሕዝብ የጎጥ፣ የጎሳና የክልል አመለካከትን ለግዜውም ቢሆን ትቶ የጋራ ማንነቱን የሆነውን ኢትዮጵያውነትን ማንሰራራትና ማንገብ አለበት።

፯) ድር ብድብር አንበሳን ያስር ነውና የኢትዮጵያ ሕዝብ ክንዱን በማስተባበር ሁከት ፈጣሪዎቹን ማሳደድ አለበት። በየክልሉ ካሉት የጸጥታ ኃይሎች ጋር በመተባበር ራሱን መጠበቅ አለበት፤ የጎሳ ግጭቶችን ዳግመኛ እንዳያገረጹ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ አለበት።

፰) ወጣት ኢትዮጵያውያን ልዩ ታሪካዊ ግዳጅ እንዳለባቸው መገንዘብ አለባቸው፤ የወጣቱ ልዩ ግዳጅ ከመሪነት መረካከብ ጋር የተቆራኘ ነው። ወጣቱ ትውልድ የነገይቱ ኢትዮጵያ መሪ ስለሆነ ከወዲሁ የሰላም አርበኛ ሆኖ ኢትዮጵያውነቱን ማጠናከር አለበት። በነገራችን ላይ ይህ ፅሁፍ ወደ ህትመት ከመሄዱ በፊት በወጣቱ ዘንድ ተስፋ የሚሰጡ ጅምሮች ተከናውነዋል፡- ሀ) የኢሕአዲግ ወጣት ሊግ አባላት በመቐለ ተሰብስበው ስለ የጋራ የኢትዮጵያ አጀንዳ ተወያይተዋል፤ ለ) በደቡብ ክልል የኢትዮጵያ ወጣቶች የሰላም ጉባዔ ሰላምን እንዴት ማስፈን እንደሚቻል ተወያይተዋል።

፱) ባሁኑ ግዜ ኢትዮጵያውያን በሙሉ በአንድነት ኢትዮጵያ ሃገራቸውን ከኋላ ቀሪነት፣ ከድህነትና ከድንቁርና ነፃ አውጥተው ባፋጣኝ መንገድ አገራቸው በልፅጋ፣ መጥቃ እና ለምታ፣ የተዋሃደች ጠንካራ አገር ሆና በዓለም አቀፍ ገበያ ተፎካካሪ እንድትሆን፤ በአፍሪቃ ደረጃ ደግሞ የአህጉሩ መሪ እንድትሆን ማድረግ ይጠበቅባቸዋል።

፲) ከላይ የተጠቀሱትን ርእሰ ነገሮችና ቁምነገር አዘል ትንታኔዎች በግብር እንዲተረጎሙ ታድያ በምሁራን ኢትዮጵያውያን የሚመራና በመንግሥት የሚደገፍ የሃገራዊ እርቅ ጉባኤ መካሄድ አለበት። በዚህ ረገድ እኔ በበኩሌ ለማበርከት ቃል እገባለሁ፤ ለመንደርደርያ ያህል ደግሞ ከዚህ

የሃገራዊ እርቅ ዋና ዓላማ “ተስማምቶ ማረስ” ነው፤ “ዳዋ ይልበስ” የሚለውን የተስፋ መቀረጥና የሽንፈት መንፈስ ገና ለገና ያስወግደዋል፤ ምክንያቱም ያገር ጉዳይ የእልህ ፖለቲካ እና የግል ጥቅም ማደራጃ ሳይሆን ከፍተኛ የጋራ ኃላፊነት የሚጠይቅ ሆኖ በስምምነትና በፈቃደኝነት የተመሠረተና ዘላቂነት ያለው ፣ ከትውልድ ወደ ትውልድ የሚያሻግር አጀንዳ ስኬታማ በሆነ መንገድ ለመተግበር የሚቀይስ ስልት ነው፤ አብሮ እንደ ወንድማማች እና እህትማማች በፍቅር ለመኖር እንጂ እንደ ጅሎች እርስ በርስ መተላለቅና አገርን ማጥፋት አይደለም። ስለሆነም ሁሉም ኢትዮጵያዊ በዚህ አገጣሚ አንድነትን አጠንክሮ፤ ልዩነቶችን አስወግዶ ወይም በወል እደር ወደ ጎን አስቀምጠው፤ በብሔርነት ጥላቻን የስነልቦና አካል እንዲሆን ከማድረግ ይልቅ ኢትዮጵያውነትን በአእምሮ ፀንሰህ፣ በልብህም አስተውለህ የበግ ለምድ የለበሱትን ተኩላዎችን ከጉያህ ተወሽቀው አንድነትን እንዳይሸረሸሩት በጥምና ተከታተላቸው፣ ከቻልከም አጋልጣቸው፤ ራስህን አድን፣ አገርህንም አድን።

መልካም ዕድል ለኢትዮጵያ

የደራሲውና የአፍሪቃ ልማትና ትምህርት ተቋም (አልትተ) መብት በሕግ የተጠበቀ ነው። ታሕሳስ ፪፯ ፪ሺ፩፩ All Rights Reserved. Copyright © Ghelawdewos Araia and the Institute of Development and Education for Africa (IDEA) 2019